

Construction Rights

#13 Intellectuele eigendom in de bouw

2019

Beste lezer,

Hoewel we momenteel een nooit geziene mobilisatie van burgers beleven die zich zorgen maken om de klimaatverandering, en de competitiviteit van onze bouwprofessionals onder grote druk staat van buitenlandse concurrentie, zijn er toch redenen tot optimisme. Door innovatie in de bouwsector te ondersteunen, kunnen we immers antwoorden formuleren op de meeste maatschappelijke uitdagingen. De bouwsector tekent nog altijd voor het grootste grondstoffenverbruik en de hoogste afvalproductie. Ondanks de positieve resultaten van al getroffen maatregelen, blijft de bouw verantwoordelijk voor meer dan 30% van de CO₂-uitstoot. Omwille van de versnippering van het bouwproces hinkt de sector ook wat productiviteit betreft achterop en scoort hij gemiddeld 30% slechter dan andere sectoren. Maar de editie 2016 van het Wereld Economisch Forum in Davos, die zich toespitste op de 4e industriële revolutie, wees uit dat die tsunami aan technologische ontwikkelingen sterk op maat is gesneden van de bouw en die sector in staat stelt om de uitdaging inzake innovatie en transformatie gevat aan te pakken. In die aanpak lopen bedrijven voorop en zorgt de volledige sector continu voor nieuwe impulsen.

Om als drijvende kracht te fungeren in deze transformatie 4.0, kunnen bedrijven en industrie terugvallen op het WTCB voor de nodige tools en dienstverlening. De Octrooicel haakt sterk in op deze behoefte aan innovatieondersteuning. Zij informeert de sector over innovatieve ideeën die al zijn beschermd met een octrooi, en biedt begeleiding bij de bescherming van een uitvinding of vernieuwend idee. Aarzel dus zeker niet om de medewerkers van de Octrooicel te contacteren als u op zoek bent naar meer informatie!

Olivier Vandooren,
directeur-generaal WTCB.

In deze editie:

- # Espacenet test nieuwe zoekmachine uit
- # Scoren met intellectuele eigendom: lessen uit het voetbal
- # Hebben de aanduidingen ©, ™ en ® juridische kracht?
- # Overheidsopdrachten en intellectuele eigendom

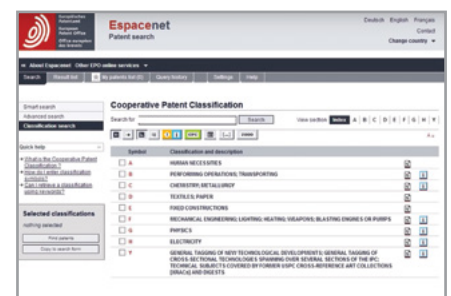
Espacenet test nieuwe zoekmachine uit

De gratis raadpleegbare octrooiendatabank Espacenet herbergt een schat aan informatie, verspreid over ruim 100 miljoen octrooidocumenten uit meer dan 100 landen. Alleen, hoe vindt u in die berg de naald waarnaar u op zoek bent? Door een gepaste zoekstrategie te hanteren, wat niet altijd eenvoudig is. Het goede nieuws is dat Espacenet zijn zoekmotor vernieuwt. De nieuwe zoekmachine werkt intuïtief, zodat ook de occasionele gebruiker gemakkelijker wegwijs geraakt. Een intelligent algoritme ordent de resultaten op basis van de trefkans.

Met enkele zoektermen (bv. naam, firmanaam, type technologie) krijgt u een eerste, voorlopige resultatenlijst. Die kunt u via de functie advanced research verfijnen met tal van parameters zoals tekst, landcode, aanvrager, periode waarbinnen het prioriteitsrecht gold of de publicatie plaatsvond. De verschillende zoekcriteria worden bovendien visueel gestructureerd, zodat u het overzicht niet verliest. Als het aantal resultaten onoverzichtelijk blijft, kunt u de lijst via de filterfunctie verder verfijnen. U kunt bijvoorbeeld nagaan welke classificatieklassen of subklassen de meeste resultaten omvatten. U kunt statistieken opvragen van de meest actieve uitvinders, aanvragers en technologieën. U kunt zien in welke landen het grootst aantal zoekresultaten gegroepeerd is.

Handig is verder dat u snel heen en weer kunt schakelen tussen de zoekresultaten om de technische tekeningen te bekijken. Ook kunt u vlot controleren of een octrooiaanvraag ook in een andere, voor u toegankelijke taal is ingediend. Zo niet, dan kunt u gebruik maken van een instant vertaalmachine die meer dan dertig talen beheerst, waaronder het Nederlands.

De nieuwe zoekmogelijkheid is geschikt voor PC, laptop, tablet en smartphone, en aangepast aan de laatste normen met betrekking tot een gemakkelijke en gebruiksvriendelijke toegankelijkheid. Vooralsnog draait de betaversie en worden mogelijke bugs en hiaten opgespoord. Daar kunt u trouwens een steentje toe bijdragen door feedback te geven over de problemen, fouten of gebrek aan precisie waarop u tijdens uw zoektocht stoot. Voor frequente gebruikers zal het wellicht even wennen zijn aan de nieuwe schermplay-out.

Voetballes Scoren met intellectuele eigendom

Intellectuele eigendom kan vele vormen aannemen. In deze bijdrage illustreren we er enkele aan de hand van een sport die niemand koud laat: het voetbal. Uiteraard leggen we daarbij de klemtoon op de bouwsector.

Veel omhaal, geen octrooi

Een **octrooi** kunt u aanvragen voor een technische uitvinding die nieuw, voldoende inventief en industrieel toepasbaar is. Vooral door die laatste eis zal het u niet verwonderen dat de voormalige Peruviaanse profvoetballer Teófilo Cubillas van een kale reis thuis kwam toen hij in 2006 zijn nationale voetbalbond suggereerde om een octrooi aan te vragen op de *omhaal*. Die acrobatische schaarbeweging hoort thuis onder de noemer artistieke expressie en ontbeert een mogelijke industriële toepassing, luidde het oordeel. Cubillas koesterde met zijn octrooiplannen geen commerciële aspiraties, maar wou een einde maken aan het dispuut over wie de omhaal nu eigenlijk als eerste heeft toegepast. Was het een voetballer uit de Peruviaanse havenstad Callao, waarvan de inwoners bekend staan als *chalaca's* - vandaar de Spaanse benaming *chalaca* voor omhaal? Of was het de Chileense voetballer Ramón Unzaga, naar wie de andere Spaanse benaming voor de *bicycle kick*, namelijk de *chilena*, verwijst?

Multifunctioneel aanpasbaar

Over naar onze sector, de bouwnijverheid. Octrooiaanvragen vormen een prima thermometer om nieuwe ontwikkelingen op de markt te detecteren. Om de dure stadioninfrastructuur optimaal te laten renderen, wordt bijvoorbeeld ingezet op multifunctionele, modulair aanpasbare stadions. Dat wordt weerspiegeld in tal van octrooien. In de CPC classificatie vindt u die bijvoorbeeld terug in de subklassen **E01C2013/006** (verplaatsbare sportoppervlakken voor multifunctionele stadions) en **A63C19/02** (sportoppervlakken vormgeven in functie van verschillende soorten sporten). Octrooieerbaarheid vereist dat een technische uitvinding nieuw is. Dat betekent dat u ze niet openbaar mag maken voor u een octrooiaanvraag hebt gedaan. Ze mag wel voortbouwen op bestaande octrooien. Zo beschreef het Amerikaanse octrooi **US3002234A** al in 1960 een stadion waarvan de configuratie kon worden aangepast dankzij een systeem van banken, gemonteerd op wielen.

Enkele voorbeelden

Benieuwd naar hoe zo'n mobiel en multifunctioneel stadion eruit ziet? Surf dan zeker even naar het [nieuwe stadion](#) van Tottenham Hotspur in Londen, dat omstreeks deze periode in gebruik wordt genomen. Het speelveld omvat een weg-schuifbare voetbalgrasmat met daaronder een veld in kunstgras, bestemd voor evenementen en voor American football wedstrijden. Andere fraaie voorbeelden zijn het [State Farm stadium](#) in Glendale (Arizona), het [Sapporo Dome](#) baseballstadion, het [nationaal stadion](#) van Singapore of het [stadion Pierre Mauroy](#) in Rijsel.

Energieneutraal

Een octrooi aanvragen vergt tijd, moeite, geld en begeleiding door een octrooigemachtigde of een advocaat die gespecialiseerd is in intellectuele eigendom. Uiteraard moet daar een return tegenover staan. Octrooien zijn dan ook vooral zinvol als ze betrekking hebben op een marktgerichte technische uitvinding en weerspiegelen zoals al aangegeven tendensen in de markt. Gezien de enorme hoeveelheden energie die een sportstadion verslindt, is er

vandaag duidelijk veel belangstelling voor energiezuinigheid. Geïnteresseerd? Combineer dan tijdens een zoektocht op Espacenet de classificatie Y02 (de klasse voor nieuwe technologische ontwikkelingen die bijdragen aan het omgaan met of voorkomen van klimaatverandering) met de CPC subklasse E04H3/14 (sporthallen; andere sportgebouwen). In de resultatenlijst verschijnen onder andere tien octrooien van de Qatar Football Association.

Spelen ja, speelgoed neen

Een bekend gegeven uit het voetbal zijn de portretrechten, die een begenadigd balkunstenaar heel wat geld kunnen opbrengen. In tegenstelling tot wat soms wordt aangenomen, is het portretrecht geen auteursrecht. **Auteursrechten** kunnen in het voetbal (en daarbuiten natuurlijk) wel van pas komen voor architecten om hun ontwerp te beschermen. Daartoe hoeven ze geen formele stappen te zetten: een auteursrecht wordt automatisch verworven op voorwaarde dat een ontwerp voldoende origineel is. Voor alle zekerheid kunnen architecten wel een

i-DEPOT aanvragen. Daarmee beschikken ze over een datumstempel, handig als er ooit een dispuut zou rijzen over hun intellectuele rechten. Dat bescherming door auteursrechten zinvol is, bewijst de case van het 'Rat Verlegh' stadion van NAC Breda, genoemd naar een vroegere, uiterst populaire speler van dat team. Een speelgoedversie van dat stadion, vervaardigd zonder toestemming van de architect, werd bestempeld als een schending van het recht op verveelvoudiging dat deel uitmaakt van de auteursrechten.

Club versus stadion

Een voetbalstadion kan ook uitgroeien tot **merk**. De semiprofessionele Britse voetbalclub Wembley FC kan daar tot haar schande over meepraten. In 2012 liet de club een aangepast logo als merk registreren bij het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIOP). Het logo omvat het woord Wembley boven een leeuwenkop en daaronder de spreuk *A posso ad esse* (vrij vertaald: alles is mogelijk). Maar de Engelse voetbalbond vond dat het logo verwarrend veel leek op dat van het nationale Wembley Stadium, geregistreerd

in 2012, waarin het woord Wembley is gecombineerd met een grafische weergave van de boogvormige architectuur (*The Arch*) van het stadion. De bond kreeg gelijk en Wembley FC zag zich gedwongen haar clublogo te wijzigen.

Verdwijnoctrooi?

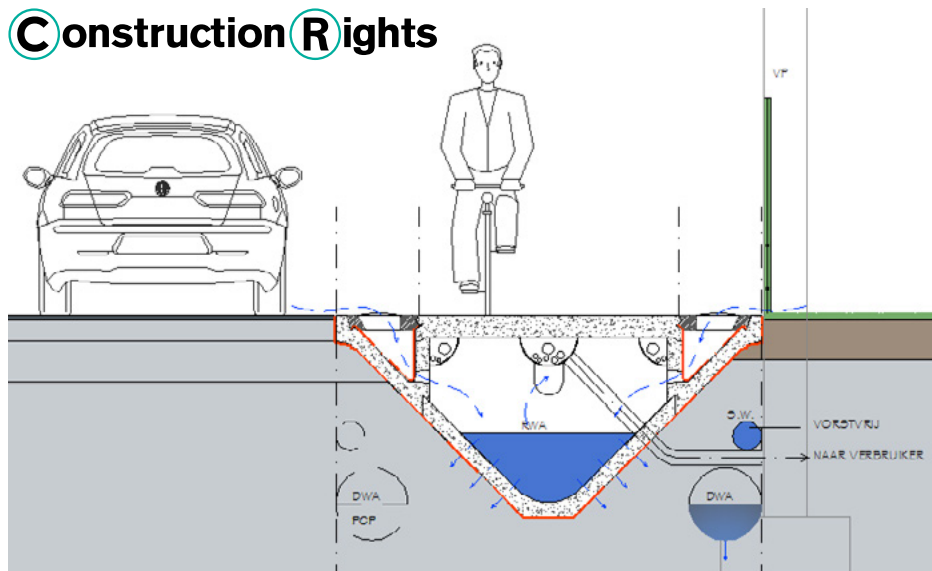
We eindigen waar we begonnen zijn: op het veld. De FIFA-voetbalbobo's kijken momenteel gespannen uit naar de afloop van de rechtszaak, die Heine Allemagne tegen hen voert. Die Braziliaan octrooieerde de fameuze *vanishing spray* en claimt nu een fikse vergoeding van de FIFA voor het gebruik daarvan. Wie weet kan de heer Allemagne zich morgen een eigen sterrenteam bij elkaar kopen, PSG of Manchester City waardig.

Heeft de lettersoep ©, ™ en ® ook zin?

© staat voor copyright of auteursrecht. Omdat auteursrechten automatisch ontstaan en er dus geen formele stappen of registratie voor vereist zijn, heeft het © teken geen juridische kracht. U kunt het wel gebruiken om aan te geven wie de auteursrechten van een werk bezit, zeker als bepaalde rechten aan een derde zijn overgedragen. ™ staat voor (unregistered) trademark, een (niet geregistreerd) handelsmerk. In de Angelsaksische landen geeft het aan dat een aanvraag tot merkregistratie lopende is en biedt het dan ook een bepaalde bescherming, zij het onder voorwaarden. In de Benelux of andere Europese landen heeft het teken geen juridische kracht.

® staat voor registered trademark, een geregistreerd handelsmerk. In de Angelsaksische landen mag u het symbool alleen gebruiken mits officiële registratie. In Europa heeft het symbool geen formele juridische betekenis, maar kunt u het teken eventueel gebruiken om aan te geven dat uw merk beschermd is via het BOIP (voor de Benelux) of de EUIPO (voor de lidstaten van de Europese Unie). Een oneigenlijk gebruik getuigt niet meteen van veel professionalisme en valt dan ook ten sterkste af te raden.

Overheidsopdrachten en intellectuele eigendom

Hoe zit het met intellectuele eigendomsrechten in geval van een overheidsopdracht?
Een kort overzicht.

1] AL BESTAANDE RECHTEN.

Het spreekt voor zich dat een aannemer bij de uitvoering van een overheidsopdracht de intellectuele eigendomsrechten van derden moet naleven. Als hij zelf intellectuele rechten bezit op oplossingen die noodzakelijk zijn om de opdracht uit te voeren, moet hij dat aan de aanbestedende overheid laten weten. Datzelfde geldt als hij voor de uitvoering exclusieve interne technische knowhow inzet die niet is beschermd. Bij gebrek aan bescherming is voor dergelijke fabrieksgeheimen geheimhouding natuurlijk cruciaal. Daarom heeft de aanbestedende overheid voor dergelijke knowhow een wettelijke vertrouwelijkheidsplicht. Ze mag die kennis met andere woorden niet zomaar te grabbel gooien.

2] RECHTEN DIE TIJDENS DE OPDRACHT TOT STAND KOMEN.

De intellectuele rechten die tijdens een overheidsopdracht worden ontwikkeld, blijven eigendom van de aannemer, architect of andere opdrachtnemer, maar de opdrachtdocumenten kunnen daarover wel een andere bepaling bevatten. Als dat laatste het geval is, moeten die documenten de voorwaarden voor die andere regeling uitdrukkelijk opsommen. Bovendien moet een dergelijke afwijkende regeling altijd de algemeen geldende wetgeving voor de desbetreffende intellectuele eigendom respecteren. Daardoor is een modelclausule die een totale overdracht van intellectuele rechten oplegt, in veel gevallen niet wettig. Zo kan een architect bv. contractueel wel zijn auteursrechtelijke vermogensrechten volledig overdragen, maar behoudt hij altijd zijn auteursrechtelijke morele rechten.

Uiteraard mogen tijdens de uitvoering ontstane intellectuele eigendomsrechten niet verhinderen dat de aanbestedende overheid het daarmee gerealiseerde resultaat effectief kan gebruiken. Daarom geniet zij wettelijk een gebruikslicentie voor de resultaten die beschermd zijn door het intellectuele eigendomsrecht. Wat die licentie precies inhoudt, moet worden verduidelijkt in de opdrachtdocumenten.

Opmerking: als een overheidsopdracht de ontwikkeling van tekeningen en modellen omvat, verkrijgt de aanbestedende overheid uiteraard wél de intellectuele eigendomsrechten op die tekeningen en modellen.

3] INNOVATIEVE TECHNISCHE OPLOSSINGEN.

Binnen een openbare aanbesteding ruimte creëren voor innovatieve oplossingen, is niet evident, hoewel het wettelijk zeker mogelijk is. Architect Luc Maes, uitvinder van Velh2O, net waarin fietsinfrastructuur, waterbeheer en nutsleidingen tot een geheel zijn geïntegreerd (zie afbeelding - meer details leest u in onze nieuwsbrief #02 van 2013), vindt het bv. jammer dat de overheid geen proefprojecten met zijn uitvinding opzet. Nochtans is dat mogelijk. Een aanbestedende overheid kan kansen bieden aan nog niet gevalideerde of nog slechts beperkt in de markt aanwezige innovaties. Meer zelfs, ze kan een openbare aanbesteding benutten om mee innovatie te ontwikkelen.

Hoe zit het in dat laatste geval met de intellectuele eigendomsrechten als de aannemer of andere opdrachtnemer later de ontwikkelde innovatie wil commercialiseren? Is hij de aanbestedende overheid dan een vergoeding verschuldigd? Volgens de wettelijke regeling liggen de intellectuele rechten dan daadwerkelijk bij de opdrachtnemer. De aanbestedende

de overheid kan alleen aanspraak maken op een vergoeding als voldaan is aan twee voorwaarden. Een: de opdrachtdocumenten moeten vermelden dat de aanbestedende overheid bijdraagt aan de financiering van het onderzoek en de ontwikkeling van de oplossing in kwestie. Twee: diezelfde documenten moet expliciteren onder welke voorwaarden de vergoeding wordt toegekend.

AGENDA

Meer weten over intellectuele eigendommen in de bouw? Ga naar www.ocbc.be voor een agenda met onze events.

Volg ons op Twitter (@Octrooicel) en blijf steeds op de hoogte!

OCTROOICEL WTCB

Lozenberg 7,
1932 St-Stevens-Woluwe
Tel. +32 2 716 42 11
www.ocbc.be
ocbc@bbri.be
V.U. Olivier Vandooren